

Jan-Willem Roosenbrand

Lucas 15, de kerk als aflopende zaak, over kerkverlating.

6 februari 2011

Dia 1

Stef Bos: Papa

Ik heb dezelfde ogen
En ik krijg jouw trekken om mijn mond
Vroeger was ik driftig
Vroeger was jij driftig
Maar we hebben onze rust gevonden
En we zitten naast elkaar
En we zeggen niet zoveel
Voor alles wat jij doet
Heb ik hetzelfde ritueel
Papa
Ik lijk steeds meer op jou

Ik heb dezelfde handen
En ik krijg jouw rimpels in mijn huid
Jij hebt jouw idee?
Ik heb mijn idee?
En we zwerven in gedachten
Maar we komen altijd thuis
De waarheid die je zocht
En die je nooit hebt gevonden
Ik zoek haar ook
En tevergeefs
Zolang ik leef
Want papa, ik lijk steeds meer op jou

Vroeger kon je steng zijn
En ik heb je soms gehaat
Maar jouw woorden
Ze liggen op mijn lippen
En ik praat nu
Zoals jij vroeger praatte
Ik heb een goddeloos geloof
En ik hou van elke vrouw
En misschien ben ik geworden
Wat jij helemaal niet wou
Maar papa, ik lijk steeds meer op jou

Jij gelooft in God
Dus jij gaat naar de hemel
En ik geloof in niks
Dus we komen elkaar na de dood
Na de dood nooit meer tegen
Maar papa
Ik hou steeds meer van jou

Jij gelooft in God.
Dus jij gaat naar de hemel.
Maar je kind gelooft in niks.
Dus je komt elkaar na de dood nooit meer tegen.

Maar het is je kind en je houdt van hem en haar. En dat blijft zo.

Vandaag hebben we het in deze preken-serie over de kerk als achterblijver, als aflopende zaak, over kerkverlating. En dan bedoel ik vandaag kerkverlating als God verlating. Natuurlijk is het ook niet fijn als mensen de kerk verlaten en lid worden van een andere kerk, maar vandaag hebben we het over nog ingrijpender zaken: mensen willen geen lid meer zijn van welke kerk dan ook en laten ook God los.

Om allerlei redenen. U kent ze vast wel, want heel veel van ons hebben ermee te maken dat je kinderen niet meer geloven, of ook dat je man of vrouw niet meer gelooft. Zo anders dan je in je dromen gedroomd hebt. Als ze nog thuis wonen, elke zondag een zekere spanning in huis: nee, hij slaapt uit en gaat niet mee naar de kerk. en de liederen worden anders, als je zingt over wie God verlaat, dan denk je ineens aan je eigen vlees en bloed.

Maar het blijven je kinderen, het blijft je man, en je blijft van ze houden.

Ik ga vandaag een paar gelijkenissen van Jezus overdenken die we misschien niet zo met kerkverlating in verband brengen. Het verloren schaap, het verloren muntstuk, de verloren zoons. Dat zijn verhalen die allemaal goed aflopen, wat verloren was wordt gevonden.

Maar niet alle weggelopen schapen komen terug. Eigenlijk de meeste niet. Niet alle verloren dochters komen thuis bij hun moeder, velen blijven weg bij God.

Wat een verdriet, ook hier in de kerk.

Want denk eraan, het gaat om grote getallen. De prognose is dat de vrijgemaakte kerken in de komende 15 jaar 20% in ledenaantal achteruit zal gaan. Niet allemaal door kerkverlating, ook door sterfte en weinig aanwas van anderen op, maar reken maar uit.

In de afgelopen 5 jaren hebben in de Oosterkerk zich tientallen jonge mensen onttrokken, en niet alleen jonge mensen, soms ook hele gezinnen. Meer dan 80 gingen naar een andere kerk, bijna 80 vertrokken en gingen niet naar een andere kerk.

En dat zijn allemaal individuele verhalen. Kinderen van ouders, echtgenoten van en vaders en moeders van anderen.

Dat geeft verdriet, overigens niet alleen bij de achterblijvers. Ook de kinderen die vertrekken doen dat vaak met pijn in hun hart en voelen zich schuldig ten opzichte van hun ouders van wie ze blijven houden. Misschien zit jij hier vanmorgen ook alleen nog maar omdat je je ouders geen pijn wilt doen, maar ben je innerlijk allang vertrokken.

Ik citeer uit een brief die ik een tijd terug kreeg: en let op de mengeling van verdriet en beschuldiging, en boosheid en ook mededogen.

Nu moet ik van mijn kant bekennen dat het ook niet netjes van mij is dat ik niet eerder contact met u heb gezocht hierover, of mijzelf heb uitgeschreven. In eerste instantie heeft dit ook een

beetje te maken met 'loslaten' wat ik dan moeilijk vind. Bij jullie in de kerk liggen toch mijn wortels, of roots. Ook vond ik het moeilijk voor mijn ouders, wanneer dit in het kerkblad komt te staan. Ik weet hoe moeilijk zij dit vinden.

ik wil aangeven dat ik de vrijgemaakte leer als erg 'angstig' ervaren heb. Niet kijken naar het 'goddeloze', daardoor word je er alleen maar door aangetrokken!

Waarom geen openheid over andere culturen, geloven etc? Hoe meer kennis van de wereld, hoe een beter 'Godsbeeld' je zou kunnen ontwikkelen denk ik. Zelf vind ik het dan ook belangrijk om mij te verdiepen in wat er allemaal is in de wereld. Zelf denk ik dat niemand het weet en het allemaal een zoeken is naar houvast over wat ons na de dood te wachten staat en daarbij het bestaan hier een aannemelijke reden of liever nog doel kunnen geven. (ook niemand wist waar die was voor zijn/haar geboorte)

En waar ik al helemaal moeite mee heb, en dus ook niet geloof, is het feit dat je zo moet leven en niet anders, want pas dan ga je naar de Hemel! Doe je dingen 'verkeerd' zonder er vergeving voor te vragen, dan ga je naar de Hel! Wat een bangmakerij.

Dia 2

Dit is nou zo'n schaapje dat verdwaalt in de woestijn, en meteen zie je dat er helemaal niks romantisch aan is, aan die gelijkenis.

Wat gebeurt er als je dit hoort?

Wat gebeurt er met ouders als kinderen hen dit vertellen?

Herken je de gevoelens van verdriet, van onmacht, maar ook van schaamte: wat hebben wij van de kerk terecht gebracht? Wat is er overgekomen van onze goede bedoelingen?

Voel je schaamte als dit jouw dochter is of zoon?

Voel je misschien soms ook de neiging om zelf de deur van de kerk maar achter je te sluiten om maar dicht bij je kind te zijn en omdat hij toch ook wel dingen zegt die ergens op slaan?

Of komt er misschien boosheid bij je op, verontwaardiging over de onzin die je hoort, dat is toch helemaal niet het beeld van de kerk zoals jij dat ervaren hebt?

Of denk je stiekem (want dat het niet hardop gedacht mag worden is de laatste tijd al vaak genoeg gezegd): ja maar ja, in zo'n gezin is het ook geen wonder dat de kinderen er met de pet naar gooien. Laten we eerlijk zijn, de ouders kwamen zelf ook nogal slordig in de kerk en op jeugdvereniging zag je ze al helemaal niet.

Dia 3

Ik moet bekennen dat ik in mijn jonge jaren stiekem ook vaak zo gedacht hebt. Ja geen wonder. Het is de houding van de oudste zoon, met zijn kritiek op de weggelopen broertjes aan de kant commentaar staat te geven..

Dat is wel veranderd bij me, en dat is niet alleen omdat ook een paar van onze eigen kinderen niet meer in Christus geloven, maar dat oordelen heb ik al veel eerder afgeleerd, toen het tot me doordrong dat ik zelf een kerkverlater had kunnen zijn. Nee, dat ik een kerkverlater ben als ben ik vanaf mijn jongste jaren ingeschreven als lid van de kerk. God heeft mij ook van ver terug moeten halen. Ik heb ervaren dat het waar is dat geloof een geschenk is, dat je krijgt en niet van je ouders maar van God. Ik heb in mijn eigen leven gemerkt dat ik er bij hoor omdat ik opgezocht ben, gevonden.

We hebben het over kerkverlating.

Dit gaat over ons allemaal.

Niet alleen over ouders van kinderen, vrouwen van mannen die niet meer geloven.

Het gaat over ons allemaal omdat God ver heeft moeten lopen om ons zoals we hier zitten weer bij hem terug te krijgen. Hij kwam uit de hemel en zocht ons op door Christus.

En als hij dat niet gedaan hadden leefden we allemaal nog in een ver en vreemd land, los van God.

En het gaat ook als het niet je eigen kinderen zijn, wel om je eigen broers en zussen in de gemeente. De kerk als lichaam, daar had ik het verleden week 's middags over. Als een lid pijn heeft, heeft het hele lichaam pijn. Ja, dat is het ideaal, maar dat is niet de werkelijkheid. De preek van vandaag is ook bedoeld om de pijn van de een ook door de ander te laten voelen. Zodat ouders met gelovige volwassen kinderen de pijn leren meevoelen van hen die het anders getroffen hebben, zonder oordeel.

Hoe gaat dat in je eigen kring. Weet je van elkaar hoe dat staat met de volwassenen of opgroeiende kinderen van de ander? Hoe reageer je als er in het kerkblad een mededeling staat van onttrekking en het gaat om een kind van mensen die naast je in de kerk zitten. Wat schieten we hierin nog vaak tekort om ons in te leven in het hart van de ander.

En andersom ook, wat laten we ons uit schaamte of uit zelfbescherming vaak ook weinig in ons huilend hart kijken door de ander.

Woensdag is er een bijeenkomst over dit onderwerp niet alleen voor ouders of partners van, maar voor iedereen! 8 uur in de Oosterkerk.

Dia 4

Weet je wat mij nu ik die bekende gelijkenissen opnieuw las met het oog op kerkverlating, weet je wat mij zo opvalt? Dat God zich hier zo in zijn huilend hart laat kijken. Dat Christus ons met deze verhalen wil helpen om niet aan de zijlijn te blijven staan met een mening, maar ons helpt ons in te leven in het hart van de Vader die zoekt naar weggelopen kinderen, hij toont zijn hart dat eenzaam is zolang zij nog niet thuis zijn. Hij strekt zijn moederlijke en vaderlijke handen naar ze uit.

Het zijn gelijkenissen over de tranen van God over de lege plekken in zijn huis.

We gaan zo luisteren naar de lezing van deze bijbelgedeeltes.

Maar ik heb het deze keer omgedraaid. Eerst de preek, dan de lezing (en daarna nog een kort uitleidend stukje preek), om de kracht van deze verhalen over de zoekende Vader nog meer tot zijn recht te laten komen.

Dia 5

Let op de aanleiding dat Jezus deze gelijkenissen vertelt: het commentaar vanaf de zijlijn van de rechtvaardigen, de kerkgangers, die het zelf met hun gezinnen goed voor elkaar hebben. Hun commentaar dat Jezus geen duidelijkheid schept, veel te vaag en vrijblijvend is door meteen maar te gaan eten met zondaars en tollenaars, met de kerkverlaters of de potentiële kerkverlaters van die tijd.

Hij wil ze dan vanuit hun commentaarpositie zelf ook binnen leiden in het hart van de Vader die ook hen zoekt en die ook hen wil omhelzen.

Misschien zit je hier in de kerk en ben je zelf iemand die eigenlijk afscheid wil nemen van de kerk, maar je hebt het nog niet gedaan om het gedoe, en om je ouders geen verdriet te doen. Luister nog deze woorden van Jezus, over het hart van God dat naar jou uitgaat.

Let ook op de dramatische opbouw van het drietal gelijkenissen.

Eerst is er een kudde van 100. met 1 wegloper. Nou ja, dan zijn er nog altijd 99 over. Zo kunnen wij ook denken: we zijn met 1400 en als er al 300 weg zouden gaan, dan houden we er nog altijd meer dan 1000 over.. Ja, maar het hart van de Vader is op al die enkelingen gericht die dan toch maar weggaan. Stuk voor stuk kostbaar.

En dan de gelijkenis van die 10 drachmen, tien muntstukken. Een is er kwijt. Dan zijn er nog maar 9 over. Toch nog een meerderheid, ja, maar het hele huis gaat wel op de kop voor dat ene muntje.

Maar dan 2 zonen. 1 loopt weg. Dat is de helft. En dat is ook geen schaap, geen beest, geen munt, geen geldwaarde, geen ding, dat is een mens, en dan telt elk.

En zeker als $2-1=1$ maar die 1 die over is, die blijkt aan het eind eigenlijk ook verloren te zijn geweest al die jaren dat hij niet is weggelopen bij de Vader. $2-1-1=0$.

De kerk als aflopende zaak!

Dat is het risico van de liefde van de Vader die kan loslaten.

Maar voel je nu ook de hartenklop van het hart van de Vader. Het gaat om mensen, om zijn kinderen, om de liefde. Om jou.

Luister naar deze tijdloze verhalen van Jezus die het hart van de Vader voor ons opent.

En zoek met hem mee naar wie verloren dreigt te gaan. En laat je zelf toch vinden en sta op om zelf weer naar huis te gaan waar je Vader je opwacht, omdat je nooit uit zijn hart geweest bent.

Dia 6-15

Voorlezing Lucas 15.

....

Dia 16

Wat neem ik mee van deze verhalen voor mij zelf en mijn kinderen, voor de gemeente en de stad Groningen.

Ik noem 5 punten.

1. Loslaten. Wie kinderen krijgt, krijgt ze om ze te leren lopen en ze uiteindelijk hun eigen weg te laten kiezen. Dat is altijd het doel van de opvoeding. Als je hier zit en om je ouders nog lid bent, bedenk dan: Jij bent er niet om je ouders gelukkig te maken. Je maakt ze trouwens ook helemaal niet gelukkig door te blijven omwille van hen. We hebben als ouders de taak om onze kinderen gelukkig te maken. Onze kinderen hebben niet de taak ons gelukkig te maken. We hebben zelf ons geluk gevonden in Christus, de liefde van God, de hemelse omhelzing. En we gunnen dat onze kinderen. Maar we zullen hen dat niet in de maag splitsen, en niet opdringen. Loslaten zoals de Vader zijn zoon loslaat en met bloedend hart laat gaan op zijn eigen wegen.

Dia 17

2. ondertussen is de jongen geen dag uit zijn hart. Hij wacht op hem. De deur staat open. Ik denk aan dat liedje aan het begin van Stef Bos, Papa. De liefde blijft of komt later wel weer terug als ze volwassen worden. Van beide kanten. Hoe pijnlijk ook de verschillen.

Ik dacht aan een bekend gedicht hier, een beetje pathetisch en archaisch misschien maar wel mooi, de Moeder van Geerten Gossaert. Een gedicht van 100 jaar oud.

Dia 18

De Moeder
van Geerten Gossaert experimenten 1911

Hij sprak en zeide
in 't zadel zich wendend:
vaarwel, o moeder,
nooit keer ik weer...
En door de lanen
zag zij hem gaan en
sprak geen vervloeking maar weende zeer.

Dia 19

Sprak geen vervloeking
doch, bijna blijde,
beval den maagden:
Laat immermeer
de zetels staan en
de lampen aan en
de poort geopend, de slotbrug neer.

Dia 20

En toen, na jaren,
melaatsch een zwerver
ter poorte klaagde:
Uw zoon keert weer...
zag zij hem aan en
vond geen tranen
Voor zoveel vreugde geen tranen meer.

Dia 21

Een gedicht op hoop van zegen. Om vol te houden ook als je nu tussen het tweede en derde couplet in zit. En ook als het derde couplet van die terug keer misschien wel nooit zal komen. De deur van het hart blijft altijd open staan.

Dia 22

3. Kom zelf bij de Vader thuis, laat je omarmen in je eigen verdriet. Voel je zijn handen om je schouders? Ben je blij met wie hij is voor jou, en heb je je hoogste geluk in Christus gevonden? Dat is een lastige vraag aan alle ouders: zoek je niet te veel je geluk in je kinderen, of in je opvoeding en in het slagen ervan? Zijn misschien je kinderen niet ongemerkt het hoogste doel in je leven geworden? Niet alleen kan dat verstikkend zijn voor de kinderen (een zware taak, want dan moeten zij jou dus gelukkig maken) maar het kan ook verstikkend zijn voor je eigen toewijding aan de Here God, die jouw leven is, leven van je leven, dood van je dood. Wat is het doel van je leven? Wat is de zin van je bestaan? Zijn dat je kinderen? Of is dat Christus! Kom toch zelf ook naar de Vader, kom zoals je bent, met je twijfels over of je het wel goed gedaan hebt, met je verdriet, met je gebeden en verlangens, met je teleurstelling, maar kom ermee naar de Vader, zelf een verloren zoon, en dochter, maar gevonden door Christus. Gewond geraakt maar op de schouder van de herder. Thuis bij de Vader. In de warmte van zijn omhelzing mag je leren je kinderen meer los te laten en ook aan hem toe te vertrouwen.

Dia 23

4. Nog een moeilijke opdracht: probeer het verdriet dat je voelt over geliefden die God vaarwel gezegd hebben, door te vertalen naar anderen die God vaarwel hebben gezegd. Iemand van wie de kinderen de een na de ander het geloof los lieten, zei eens tegen mij: Jan –Willem, waarom zou ik pas een probleem hebben met al die kerkverlating omdat het mijn eigen kinderen betreft? Is het voor God niet net zo erg dat de al de mensen bij mij in de straat nooit naar hem vragen? Ja, is het voor God, de vader die alle mensen zoekt, niet net zo erg en net zo schrijnend als jij dat voelt voor jouw eigen vlees en bloed? Het zijn allemaal Gods schepselen, eigenhandig door hem gemaakt om Hem te zoeken en te vinden. Dus voel je verdriet over je eigen familie? je zoon, je man? Besef dan dat God dit verdriet kent over onnoemlijk veel anderen. En open je hart ook voor hen. En zoek met God mee ook naar hen.

Dia 24

5. In deze tijd zullen we ook onze identiteit als kerk steeds minder in het getal en in de grootte kunnen zoeken. Dat deden we wel lang. De synodale kerk kalfde af, en de hervormde en katholieke kerk, maar wij niet, wij groeiden! En we ontleenden zelfs zo maar onze trots hieraan. Wij hielden vast aan het Woord en daarom ging het goed bij ons! Dat neemt de Here ons nu af. Als kerken. En je kunt dan van de weeromstuit daar grote plannen op maken, en ik wil alle plannen van evangelisatie en missionair gemeente-zijn van harte ondersteunen. Maar ik wil er niet mijn identiteit in zoeken. Mijn identiteit ook als kerk ligt in Christus de gekruisigde. Misschien ligt daar nu onze uitdaging om klein te zijn en onder het kruis, en vol verdriet over zo velen die aan Gods hart voorbij leven. De tijd dat wij als kerk wat in de melk te brokkelen hadden in de samenleving, de tijd van Constantijn, van een christelijke samenleving ligt echt achter ons hier in Europa. We zijn een minderheid, een kleine kerk in een grote wereld. met aandacht voor Christus, de gekruisigde, met aandacht voor het kleine, de kleintjes, de weglopers, de achterblijvers. We zullen steeds meer een biddende en zo zoekende kerk worden.

Kinderen krijg je om los te laten

De deur van het hart staat altijd open

Stort je zelf in de armen van je Vader

De Vader mist meer kinderen dan alleen die van jou

We zijn kerk onder Christus' kruis: klein, afhankelijk, zoekend, biddend

Dia 25

We luisteren nu naar het orgel, de organist heeft een stuk uitgekozen van Bach, Ich ruf' zu dir Herr Jesu Christ, ik roep tot U Here Jezus Christus, dat is dan meteen inleiding op het lied dat we hierna zingen, Liedboek 168, een lied dat we zingen voor hen die weg gingen of op het punt staan weg te gaan, en dat we zingen voor onszelf.

Je kunt trouwens zoals altijd ook voor jezelf of je kinderen of partner laten bidden na afloop bij de mensen die daarvoor klaar staan.

We luisteren, we huilen, we bidden en we zingen.

In de naam van Jezus, amen.